

4. ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU Z WYKORZYSTANIEM METODY SWOT

W poniższej macierzy SWOT zebrano najbardziej wyraziste zagadnienia wynikające z przeprowadzonych w dn. 20.05.2014 r. konsultacji z mieszkańcami gminy Sorkwity. Zgodnie z metodyką analizy SWOT w macierzy ujmuje się zdarzenia i zjawiska o wyraźnym „zabarwieniu”, czyli silne i słabe strony lokalnego środowiska oraz szanse i zagrożenia o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia i sile oddziaływania. Pomija się natomiast zjawiska "niewyraziste", w umiarkowany sposób mające wpływ na rozwój gminy.

Lektura macierzy SWOT „parami” zazwyczaj prowadzi do sformułowania najbardziej efektywnych kierunków strategicznych.

Analiza SWOT przygotowana na podstawie opinii Zespołu Projektowego i diagnozy sytuacji

SILNE STRONY
<p>1) Korzystne walory krajobrazu oraz sprzyjające warunki do rozwoju turystyki - na terenie gminy znajduje się 178 jezior (o powierzchni pow. 1 ha). Na terenie gminy znajduje się 6,6 tys. ha obszarów prawnie chronionych. Gmina do niedawna wybitnie rolnicza przekształca się w gminę, w której dominującą strefą działalności staje się obsługa ruchu turystycznego. Do wypełniania tej funkcji służą zlokalizowane na jej terenie ośrodki wczasowe, pensjonaty, kwatery prywatne, gospodarstwa agroturystyczne, pola namiotowe, stacja wodna PTTK, które zapewniają różnorodne formy wypoczynku. Według danych GUS w 2012 r. baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania na terenie gminy Sorkwity składała się z 8 obiektów (w 2002 r. znajdowały się tu 4 takie jednostki), dysponujących 439 miejscami noclegowymi (ponad dwukrotny wzrost w stosunku do 2002 r.). W 2012 r. w obiektach tych udzielono ok. 26,8 tys. noclegów dla 5,2 tys. turystów. Średnia długość pobytu turystów (liczba noclegów) w 2012 r. w gminie wynosiła – 5,2 dnia, podczas gdy średnio w województwie było to 2,6 dnia;</p> <p>2) Rozwinięta sieć szlaków turystycznych - przez teren gminy przebiega kilka szlaków rowerowych, z których jeden ma znaczenie międzyregionalne i wiąże w ten sposób gminne ścieżki rowerowe z ich układem krajowym i regionalnym. Ważną rolę jako element infrastruktury turystycznej pełni najpopularniejszy i najliczniej uczęszczany szlak kajakowy – szlak rzeki Krutyni, o długości 99,9 km szlaku wodnego;</p> <p>3) Bogate dziedzictwo kulturowe – na terenie gminy znajduje się siedem miejsc kultu religijnego, zarówno rzymsko-katolickiego, jak i ewangelicko-augsburskiego, barokowy kościół ewangelicko-augsburski z XVIII w. w Sorkwicach, Pałac Sorkwity, zabytkowe dworki w Rybnie, Janiszewie, Jełmuniu i Rozogach, liczne zabytkowe parki krajobrazowe;</p> <p>4) Zaspokojone potrzeby mieszkańców dotyczące wybranych elementów wyposażenia w infrastrukturę techniczną - obszar gminy Sorkwity przecina ważna droga krajowa nr 16 relacji Olsztyn-Mrągowo, która jest aktualnie przebudowywana, co ułatwi znacząco dojazd. Najlepiej rozwiniętą siecią infrastruktury technicznej w gminie Sorkwity jest sieć wodociągowa, której gęstość wynosząca 63,4 km/100 km² jest korzystniejsza niż średnio w województwie. Z sieci wodociągowej korzysta 85,1% ogółu ludności. Niewykorzystane są moce oczyszczalni, co w przyszłości będzie sprzyjać rozwojowi sieci kanalizacyjnej;</p> <p>5) Rozwijająca się produkcja zwierzęca - duży udział powierzchni użytków zielonych w gospodarstwach rolnych przekłada się na produkcję zwierzęcą. Bydło posiadają 192 gospodarstwa rolne, w tym krowy 184. Średnio obsada bydła na 100 ha użytków rolnych jest znaczna i wynosi 66,3 szt., trzody chlewnej – 68,4 szt.</p>

SŁABE STRONY

- 1) Wysoki wskaźnik bezrobocia i brak miejsc pracy** - na 1000 mieszkańców gminy w 2012 r. przypadało zaledwie 48 pracujących, co jest wartością ponad trzykrotnie niższą niż średnio na obszarach wiejskich w woj. warmińsko-mazurskim. Mimo wyraźnej tendencji spadku liczby bezrobotnych niepokoją przyczyny zjawiska, w tym m.in. odpływ z powodu podjęcia zatrudnienia, wyjazdy z miejsca zamieszkania w celu poszukiwania pracy, a także migracja zarobkowa do krajów Unii Europejskiej. Zaobserwowano, że duża część rejestrowanego bezrobocia nie wynika bezpośrednio z rzeczywistego braku miejsc pracy, ale z nowego trendu w gospodarce polegającego na zaniku zainteresowania osób w wieku produkcyjnym określonymi rodzajami niskopłatnego zatrudnienia lub niechęcią do zdobycia odpowiednich do wymagań rynku pracy kwalifikacji (najczęściej w ramach zawodów technicznych);
- 2) Problemy związane z kształceniem dzieci i młodzieży** - stopień powszechności nauczania wyrażony za pomocą współczynnika skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych i gimnazjum jest na terenie gminy znacząco niższy niż dla innych gmin wiejskich w województwie. W gminie dzieci w wieku szkolnym mają także ograniczony dostęp do komputera. Mimo że na zadania związane z oświatą i wychowaniem gmina Sorkwity przeznacza relatywnie większy odsetek swoich funduszy niż średnio w województwie, to wydatki na ten cel są jednak niższe w przeliczeniu na 1 mieszkańca;
- 3) Niedoposażenie obszaru gminy w wybrane elementy infrastruktury technicznej** - poziom skanalizowania gminy jest bardzo niski. Z sieci kanalizacyjnej w gminie korzysta o połowę mniej mieszkańców niż średnio w regionie. Również stan techniczny sieci drogowej nie odpowiada wymaganym standardom, zwłaszcza w sytuacji wciąż narastającego ruchu kołowego (dotyczy to zarówno stanu nawierzchni, szerokości jezdni, jej wyprofilowania, a także kolizyjności z drogami lokalnymi i siecią kolejową). Na terenie gminy brakuje terenów inwestycyjnych oraz zaplecza i wyposażenia sprzyjającego rozwojowi kultury i promocji gminy;
- 4) Niski poziom aktywności mieszkańców** – na terenie gminy funkcjonują nieliczne organizacje pozarządowe, co ma wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego. Z kolei znaczny poziom bezrobocia świadczy o niskiej aktywności gospodarczej mieszkańców, a względnie niski poziom rozwoju przedsiębiorczości i aktywności zawodowej ma związek z migracją mieszkańców oraz poziomem życia. W odniesieniu do rozwijającej się turystyki należy zauważyć, że generalnie jest uboga oferta turystyczna (jej mankamentem jest brak różnorodności i oryginalności w świadczonych usługach, nastawienie działań na krótki sezon letni, brak programów promocyjnych);
- 5) Gospodarka rybacka** – mimo istnienia na terenie gminy wielu akwenów wodnych jest znacznie ograniczony dostęp do ich zasobów (ograniczone możliwości połowu ryb, ograniczona dostępność do jezior).

SZANSE

- 1) **Położenie w regionie atrakcyjnym turystycznie**, przy drodze krajowej E-16 (ważnym szlaku łączącym Mazury z innymi regionami kraju), w niewielkiej odległości od innych, znanych ośrodków turystycznych (Mrągowo, Mikołajki);
- 2) **Zmiana funkcji obszarów wiejskich** – produkcja rolnicza systematycznie zmniejsza swój udział na rzecz pozarolniczych funkcji produkcyjnych oraz funkcji konsumpcyjnych, takich jak: udostępnianie zasobów przyrody (usługi turystyczno-rekreacyjne), czy nowe miejsca zamieszkania (budownictwo komunalne oraz powstające na coraz większą skalę tzw. „drugie domy”), czy także alternatywne, nowe kierunki wykorzystania produkcyjnego ziemi;
- 3) **Rozwój turystyczny województwa** – na terenach wiejskich, zwłaszcza atrakcyjnych pod względem walorów przyrodniczo-krajobrazowych (urozmaicona rzeźba terenu, liczne jeziora, duże kompleksy leśne, bogata fauna i flora, a przede wszystkim mało przekształcone i stosunkowo mało zanieczyszczone środowisko naturalne) coraz intensywniej rozwija się turystyka wiejska.

ZAGROŻENIA

- 1) **Pogarszająca się sytuacja demograficzna** tak w regionie jak i w kraju (niski wskaźnik dzietności, nasilające się zjawisko migracji z obszarów wiejskich o charakterze peryferyjnym do miast, wzrastająca z roku na rok mediana wieku ludności);
- 2) **Postępujący proces dezagrarnizacji wsi**, czyli zmniejszania udziału rolnictwa w angażowaniu ludzkiej pracy i dostarczaniu dochodów jako źródła utrzymania ludności. Można uznać, że spadek znaczenia rolnictwa będzie procesem trwałym. Mimo że zapotrzebowanie na surowce rolnicze nie spada, a rolnictwo nadal będzie ważnym obszarem działalności mieszkańców regionu, nie będzie jednak generowało nowych miejsc pracy;
- 3) **Niekorzystne warunki gospodarowania** (krótki okres wegetacji, urozmaicona konfiguracja terenu i duże zróżnicowanie jakości gleb) sprawiają, że koszty jednostkowe produkcji rolniczej są wyższe, dochodowość natomiast niższa niż w innych regionach kraju;
- 4) **Problem długotrwałego bezrobocia, szczególnie na terenach popegeerowskich** – w województwie więcej niż połowa osób bez pracy na terenach wiejskich jest bezrobotna długotrwale. Osoby bez kwalifikacji zawodowych stanowią niemalże jedną trzecią bezrobotnych. Duży odsetek (i wyższy niż w Polsce) stanowią osoby, które ukończyły 50 lat i więcej.

Lista zagrożeń i sposobów zapobiegania tym zagrożeniom

Lp.	Zagrożenie	Możliwy sposób przeciwdziałania (zapobiegania zanim się ujawnią)
1.	Promocja Wielkich Jezior Mazurskich może "przyćmić" okoliczne atrakcje.	<ul style="list-style-type: none"> – współpraca z organizatorami promocji Wielkich Jezior Mazurskich, – promocja gminy nawiązująca do jej walorów jako części Mazur, – poszukiwanie odmienności, które mogą sugerować turystyce specyficzne, oryginalne atrakcje.
2.	Lokalna społeczność, pomimo dobrych przykładów, charakteryzuje się niskim poziomem aktywności społecznej i gospodarczej, co – w przypadku potwierdzenia – może utrudnić opracowywanie i wdrażanie strategii.	<ul style="list-style-type: none"> – programy lokalne rozwijające zainteresowania i szkolące mieszkańców w zakresie animacji społecznej oraz przedsiębiorczości (we współpracy z samorządem i NGO), – powołanie (lub rozwój istniejących) instytucji/ośrodków animacji społecznej/ośrodków edukacyjnych/wsi tematycznych, – powołanie partnerstwa na rzecz wdrażania strategii.
3.	Pomimo wysokiej samooceny baza turystyczna wydaje się uboga i o niskim standardzie, co może zniechęcić przyjezdnych do uczestniczenia w imprezach. Nieliczne obiekty turystyczne posiadające rozwiniętą bazę mogą okazać się niedostatecznie przygotowane do rozwoju usług turystycznych.	<ul style="list-style-type: none"> – popularyzowanie oryginalnego, lokalnego stylu urządzania terenów rekreacyjnych, – kolejne projekty powinny zmierzać do stopniowego wzbogacania oferty i bazy, również poprzez szkolenia, – współpraca z instytucjami szkoleniowymi, doradczymi i inwestorskimi, – partnerstwo/organizacja wsi tematycznych może uruchomić produkty dla lokalnego biznesu i go promować, – partnerstwo – promocja lokalnych produktów z terenu gminy.
4.	Pomimo postrzegania obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie gmina Sorkwity może być traktowana jako „punkt” na trasie do Mrągowa i dalej na Wielkie Jeziora Mazurskie.	<ul style="list-style-type: none"> – skupienie uwagi na własnych atutach, – integracja celów i działań Strategii z programami samorządowymi (powiatu, województwa, sąsiednich gmin) – koncentracja działań wokół kwestii dostępności obszaru gminy dla przyjezdnych.